

Kontrollkäik Politsei- ja Piirivalveameti Ida Prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Jõhvi kambris.

(1) 15.09.2011 viisid õiguskantsleri nõunikud koos meditsiinieksperdiga läbi etteteatatud kontrollkäigu Politsei- ja Piirivalveameti Ida Prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Jõhvi kambris (edaspidi Jõhvi kamber).

Jõhvi kamber on Politsei- ja Piirivalveameti struktuuriüksus, kus viibivad kriminaalmenetluses vahistatud isikud (sh süüdimõistetud isikud, kelle suhtes käib uus kriminaalmenetlus), arestialused, kriminaalmenetluses kahtlustatavana kinni peetud isikud ja vääртеomenetluse raames kinni peetud isikud. Samuti lühiajaliselt kinni peetud isikud (nt kaineatatavad isikud).

Varasemalt on õiguskantsler Jõhvi kambrist kontrollinud 13.05.2009 ning 07.01.2010 (järelkontroll).

Kambreid on Jõhvi kambris kokku 73, neist 4 kaineustuskambrid. Voodikohti kinnipeetutele on kokku ca 150. Kinnipidamiskambrist 17 on ühekohalised, 8 kahekohalised, 16 kolmekohalised ja 12 neljakohalised. Kontrollkäigu ajal oli Jõhvi kambris kokku 28 kinnipeetut. Kambrist täituvus on alates käesoleva aasta märtsist pidevalt vähenenud (08.03.2011 – 121 isikut, 30.04.2011 – 85 isikut, 13.07.2011 – 47 isikut, 01.09.2011 – 42 isikut)

Kambrist ametnike kinnitusel on ca 80% kinnipeetutest vene keelt emakeelena kõnelevad ja 20% eesti keelt kõnelevad isikud.

Jõhvi kambrist hoones on lisaks eriliigilistele kambrist ametnike tööruumid, lühiajaliste kokkusaamiste ruumid, toidujagamiseks mõeldud köögid, tervishoiutöötaja ruum ning kinnipeetute pesemisruumid ja kinnipeetutele mõeldud jalutushoovid (14) hoone katusel. Kambrist korrapidaja kabinetis on kinnipeetutele mõeldud raamatukogu.

Kambrist personal koosneb politseiametnikest ja politseiteenistuses mitteolevatest töötajatest (spetsialistid). Üldarstiabi osutavad Jõhvi kambrist õde/velsker, kes viibib kohapeal tööpäeviti kella 8-15, ja arst, kes osutab tervishoiuteenust 2-3 korda nädalas keskmiselt 2 tundi korraga. Muudel aegadel (õhtul, nädalavahetusel) osutab meditsiiniteenust kiirabi.

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollist artiklist 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kuidas on tagatud inimeste põhiõigused ja -vabadused.

(3) Kontrollkäigu raames küsitleti viite kinnipeetut, kes valiti välja juhuvaliku teel. Lisaks kontrolliti erinevaidambreid, külastati toidujagamiseks mõeldud ruumi, pesemisruumi, lühiajaliste kokkusaamiste ruumi, ametnike tööruume ja jalutushoovi. Tervishoiueksperst kontrollis tervishoiuteenuste osutamisega seonduvat, sh küsitles Jõhvi kambrist töötavat õde/velskrist.

Jõhvi kambrist kontrolliti pisteliselt käesoleval aastal kambrist viibinud isikute arvu (08.03.2011, 30.04.2011, 13.07.2011, 01.09.2011), 9 kinnipeetu isiklikku toimikut (sh nende

isikute omi, keda küsitleti) ning kambri töökorraldusega seonduvaid dokumente. Küsitleti Jõhvi kambri ametnikke.

(4.1) Ametnike arv, töökoormus ja –korraldus

Vestlusest Jõhvi kambri ametnikega selgus, et töötajaid¹ on Jõhvi kambrisse ettenähtud 36, kuid reaalselt on täidetud ametikohti 28 (15 politseiametnikku, 12 teenistujat, 1 velsker). Öisel ajal on Jõhvi kambri korraga tööl 3-4 töötajat.

Kinnipeetutega läbiviidud vestlustest selgus, et ametnike vähesuse tõttu ei ole võimalik viia kinnipeetuid nädalavahetusel neile kehtiva õigusega ette nähtud igapäevasele jalutuskäigule. Samuti tingib olemasolevate ametnike suur töökoormus näiteks selle, et pesemisvõimalust ei tagata isikutele sagedamini kui kord nädalas.

Asjakohased õiguslikud põhjendused selleks, miks Jõhvi kamber peaks tagama jalutamisevõimaluse ning miks inimväärikuse seisukohalt oleks kaasajal vajalik tagada kinnipeetutele pesemisvõimalus sagedamini kui üks kord nädalas, on esitatud õiguskantsleri eelmise Jõhvi kambri kontrollkäigu kokkuvõtte punktides 4.4 ja 4.5². Seetõttu ei pea õiguskantsler neid vajalikuks siinkohal uuesti korrata. Samuti on õiguskantsler analüüsinud varasemalt politsei kinnipidamiskohtade ametikohtade täitmist ja selle seost kinnipidamiskohta julgeolekuga.³

Kokkuvõtteks tuleb möönda, et arvestades Jõhvi kambri madalat täituvust, tuleb pesemisvõimalus tagada kinnipeetutele rohkem, kui üks kord nädalas. Samuti näeb õiguskord ette kinnipeetutele õiguse viibida igal päeval (sh nädalavahetusel) vähemalt üks tund värskes õhus.

Eelnevast tulenevalt teeb õiguskantsler Politsei- ja Piirivalveametile ettepaneku, leida võimalusi Jõhvi kambrisse lisapersonali värbamiseks, mis aitaks kindlustada kinnipeetutele õigusaktides ettenähtud kõikide õiguste täiemahulist realiseerimist (nt värskes õhus viibimise võimalust igal nädalapäeval).

Samuti teeb õiguskantsler Politsei- ja Piirivalveameti Ida Prefektuurile ettepaneku, tagada kambri madala täituvuse korral pesemisvõimalus kinnipeetutele sagedamini kui üks kord nädalas.

(4.2) Tervishoiuteenuste osutamine

Kontrollkäigule kaasatud meditsiinieksperit (üldarst) koostas hinnangu tervishoiuteenuste osutamise kohta Jõhvi kambri. Hinnangu aluseks oli ringkäik Jõhvi kambri "meditsiiniblokis", vestlus tervishoiutöötajaga ning Jõhvi kambri tervishoiuteenuste osutamisega seonduvate dokumentide analüüs.

Ekspert tuvastas kontrollkäigul, et üldarstiabi osutavad Jõhvi kambri õde/velsker, kes viibib kohapeal tööpäeviti kell 8.00-15.00, ja arst, kes on erialalt infektsionist ning osutab tervishoiuteenust 2-3 korda nädalas keskmiselt 2 tundi korraga. Muudel aegadel (õhtul, nädalavahetusel) osutab meditsiiniteenust kiirabi.

¹ Mõiste "töötaja" hõlmab politseiametnikku ja teenistujat ühiselt.

² Õiguskantsleri 10.06.2009 kiri nr 7-4/090496/0903671 ja sellele lisatud kontrollkäigu kokkuvõte.

³ Õiguskantsleri 23.07.2010 kiri nr 7-7/101221/1004427 ja sellele lisatud kontrollkäigu kokkuvõte.

Saabumisel Jõhvi kambrisse läbivad kõik kinnipeetud (v.a kaineestatavad) esmase tervisekontrolli, mida teostab velsker samal või järgmisel päeval. Viimane hõlmab anamneesi varasemalt põetud ja krooniliste haiguste, nakkushaiguste, sõltuvushäirete, tarvitataivate ravimite ja hetkel esinevate kaebuste kohta. Õde koostab ka objektiivse staatuse, mis koosneb alkoholi- ja narkojoobe fikseerimisest, esinevate vägivallatunnuste kirjeldamisest, südame ja kopsude auskultatsioonist⁴, vererõhu ja südame löögisageduse mõõtmisest, kõhu palpatsioonist, naha ja limaskestade inspeksioonist koos parasiitidele viitava otsimisega. Kõik andmed fikseeritakse kinnipeetu esmase tervisekontrolli kaarti.

Ekspert tuvastas kontrollkäigul tervishoiutöötaja küsitlemisel, et arsti vastuvõtule pääsemiseks teeb kinnipeetu avalduse, mille vaatab läbi õde, kes teeb ka esmase raviotsuse ja määrab arstiabi vajamise kiiruse. Jõhvi kambri tervishoiutöötaja sõnul pääseb enamasti arsti vastuvõtule 2-3 päevaga, maksimaalselt kulub selleks 4 päeva. Keskmiselt on arstil 8 patsienti tunnis. Arst dokumenteerib vastuvõtu ambulatoorsesse žurnaali, kus on märgitud haige kaebused, objektiivne leid ja määratud uuringud ning ravi. Ekspert tuvastas kontrollkäigul, et enamus sissekandeid on tehtud vene keeles, puudub objektiivne leid ja diagnoos lähtuvalt Rahvusvahelisest haiguste ja tervisega seotud probleemide statistilise klassifikatsiooni kümnendast väljaandest (edaspidi RHK-10).

Eriarstile suunamise vajaduse korral lepib õde kokku spetsialisti vastuvõtu Ida-Viru Keskhaigla (edaspidi IVKH) polikliinikutes või harvem haiglas. Koostöö IVKH-ga on Jõhvi kambris töötava õe hinnangul väga hea ning eriarsti vastuvõtule pääseb kinnipeetu 2-3 päevaga, pikem järjekord on vaid uroloogile.

Eksperti arvamusest nähtub, et Jõhvi kambris on võimalik teostada veresuhkru mõõtmist glükomeetriga ja uriini analüüsi raseduse ja narkojoobe tuvastamiseks. Veenivere võtmiseks tuleb kohale laborant laborist. Elektrokardiogrammi tegemise vajadusel kutsutakse kiirabi. Röntgeni, ultraheli, endoskoopiliste ja teiste piltdiagnostiliste uuringute teostamiseks transporditakse patsient Kohtla-Järve polikliinikusse.

Kontrollkäigule kaasatud eksperti arvamusest nähtub, et kiirabikaardid on vormistatud vastavalt nõuetele ning neid säilitatakse eraldi kaustas. Dokumentide säilitamiseks on tagatud lukustatav seif.

Tervishoiuteenuste osutamiseks on Jõhvi kambris eraldatud 2 tuba. Ruumid on avarad, olemas on nii loomulik valgus kui ka tehisvalgustus. Ruumide sisustus on piisav - olemas on ka kušett ja günekoloogilise läbivaatuse tool. Instrumentidest on olemas stetoskoop, otoskoop, sfügmomanomeeter. Ruumid on varustatud sooja vee, kraanikausi ja käte pesemiseks ning desinfitseerimiseks vajaminevaga.

Ravimeid ja sidumismaterjale säilitatakse spetsiaalsetes ravimikappides, psühhotroopsed ravimid paiknevad selleks ettenähtud lukustatavas kapis, olemas on ka külmik insuliini säilitamiseks. Ravimitest on esindatud peamised erinevatesse elundkondadesse toimivad ravimigrupid, sealhulgas infektsioonivastased preparaadid. Vajadusel korraldatakse ka antiretroviirusravi (edaspidi ARV) ja metadoon asendusravi.

---

⁴ Kuulatlusuuring.

Ravimite määramisel patsiendile paneb õde tabletid spetsiaalsetesse topsidesse valmis ning nende korrapärase manustamise tagab valvur, kes kindlal ajal need kinnipeetule viib. Kroonilisi haigusi põdevad kinnipeetud võtavad sageli arestimajja kaasa ka isiklikud ravimid, mida manustatakse eelpool mainitud tingimustel.

Kontrollkäigul viibinud ekspert leiab oma arvamuses, et Jõhvi kambris osutatavate tervishoiuteenuste kvaliteedi üldhinnang on hea. Kinnipeetutele on tagatud meditsiiniline abi õde/velskri teenusena tööpäevadel, kes on pädev kaebuste ja seisundi hindamisel ning esmaste raviotsuste tegemisel. Üldarstiabi teenust osutab 2-3 päeval nädalas infektsioonist ning arsti vastuvõtule pääsemise kiirus vastab nõuetele. Arvestades asjaolu, et arstil on ühes tunnis patsiente 8- 20, on eksperdi hinnangul tõenäoline, et ühele inimesele broneeritud aeg on liiga lühike tagamaks põhjalikku haige uurimist ja seejärel selle nõuetekohast dokumenteerimist. **Seega oleks personali ja muude ressursside olemasolul, soovitatav pikendada arsti vastuvõtu aegasid.** Kiirabi teenuse kasutamine töövälistel aegadel toimub vastavalt vajadusele ja on kättesaadav. Eriarstiabi kinnipeetutele on organiseeritud eraldi kokkulepetel IVKH-ga ja vajadusel kiiresti korraldatud.

Kinnipeetutel on võimalus kasutada kõiki tänapäeval kättesaadavaid ja aktsepteeritud tervishoiuteenuseid analüüside, uuringute ja ravi näol. Ravimite valik Jõhvi kambris on mitmekülgne ja esindatud on peamised ravimigrupid. Lähenemine patsiendile on individuaalne ja vajadusel korraldatakse ka ARV.

Eksperti kinnitusel on tervishoiuteenuste osutamiseks ettenähtud inventar ja varustus nõuetelevastav ja piisav üldarstiabi osutamiseks.

Tervishoiuteenuste osutamist kajastavaid dokumente säilitatakse kaustades ja lukustatavas kapis. Igale kinnipeetule vormistab õde/velsker esmase tervisekontrolli kaardi, mis kajastab kinnipeetul hetkel esinevaid kaebusi, varasemalt põetud ja kroonilisi haigusi, riskitegureid, kasutatavaid ravimeid ja objektiivset leidu. Esmase tervisekontrolli kaarti teeb õde/velsker ka sissekanded osutatud meditsiinilise abi kohta. Arsti sissekanneteks on žurnaal, kuhu arst märgib järjest vastuvõtul viibivate patsientide kaebused, objektiivse leiu ja raviotsuse. Eraldi kaustas säilitatakse kõikide kinnipeetute kiirabikaardid.

Eksperti hinnangul muudab selline dokumenteerimise vorm info haldamise keeruliseks ja ajakulukaks. Sotsiaalministri 18.09.2008 määrus nr 56 "Tervishoiuteenuse osutamise dokumenteerimise ning nende dokumentide säilitamise tingimused ja kord" sätestab tervisekaardi vormistamise nõuded ja kanded. Nimetatud määruse kohaselt koosneb tervisekaart neljast lehest. Erilist tähelepanu väärrib nõue, et tervisekaardi neljandale lehele kantakse tervishoiutöötaja vastuvõtu iseloomust sõltuvalt järgmised tervishoiutöötaja vastuvõtu andmed:

- 1) vastuvõtu kuupäev;
- 2) vastuvõtule pöördumise põhjus;
- 3) anamnees;
- 4) objektiivne leid;
- 5) diagnoositud haiguse nimetus ja kood RHK-10 järgi;
- 6) tervishoiutöötaja korraldusel määratud uuringud, konsultatsioonid;
- 7) tehtud uuringute ja konsultatsioonide tulemused;
- 8) tervishoiutöötaja korraldused, soovitusel ja suunamised, määratud ravimpreparaadi

nimetus, toimeaine nimetus, ravimi vorm, ühekordne annus, päevane annus;

Samuti peavad sissekanded olema riigikeeles.

Eksperdi kinnitusel esineb Jõhvi kambris eelpool mainitud nõuete osas mitmeid eksimusi.

Eksperdi soovitude kohaselt, peab koostama igale kinnipeetule ravikaardi, mis sisaldaks esmase tervisekontrolli kaardi andmeid, arsti ja õe sissekandeid, konsultatsiooniotsuseid, analüüside ja uuringute tulemusi, kiirabikaardi väljavõtteid.

Eelnevast tulenevalt teeb õiguskantsler Ida Prefektuurile ettepaneku arvestada kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperdi arvamuses esitatud seisukohti ning otsida võimalusi arsti vastuvõtutaja pikendamiseks ning muuta tervishoiuteenuste osutamise dokumenteerimise korda.

Lisaks pöörduv õiguskantsler eraldi seisukohaga Politsei- ja Piirivalveametile poole kinnipeetute tervise seisundi dokumenteerimise küsimuses.

(5) Kokkuvõtteks

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler Politsei- ja Piirivalveametile ühe ja Ida Prefektuurile kolm ettepanekut.